

A Kossuth-ünnep.

Budapest, márc 21.

A Kossuth-serleg ünnepies fölavatása óta először történt az idén, hogy a függetlenségi párt megosztva ünnepelte Kossuth Lajos emlékét halálának évfordulóján. Mindazáltal lelkes, ünnepi kedvben ült össze külön-külön a párt két szárnya, a hagyományos szokássá vált március huszadiki ünnepi lakomára. Kossuth Lajos szelleme hatotta át mind a két lakoma résztvevőit és hogy e nevezetes napon a nemzet nagy fiának emlékeztetésében való együttérzést valamely formában dokumentálják, a pártok küldöttségileg képviseltették magukat a másik összefüggésben. A Kossuth-párt lakomáján Jankovich Marcel mondotta az ünnepi beszédet. Poétikusan szárnyaló, szép, lendületes beszéd volt ez és valóban gyújtó hatást tett. Csaknem minden mondatát lelkes taps és ujjongó tetszés kísérte; végül pedig percekig tartó éljenzéssel ünnepelték a szónokot. A Justh-párt lakomáján Mérey Lajos mondott szintén nagy tetszés mellett szép beszédet.

A Kossuth-párton.

Kossuth Lajos fiának pártja vasárnap délelőtt koszorút tett Kossuth Lajos sírjára, a hol Héder-vári Lehel mondott szép emlékbeszédet.

Az ünnepi lakomára a Hungária-szálló nagytermében gyűlt össze vasárnap délután három órakor a Kossuth-párt. A hármasszobor alaku asztal mellett körülbelül háromszáz képviselő, volt főispán és kültag foglalt helyet, köztük sok jóképű, mándlis magyar gazda, a kiket szeretettel fogadtak. Az asztalfőn Kossuth Ferenc és Apponyi Albert gróf között ült az ünnepi szónok: Jankovich Marcell. Tőlük jobbra és balra a Justh-párt küldöttei: Botzenhardt János, Fábry Károly, Somogyi Aladár és Beck Lajos. Ott voltak a többi között: Tóth János, Mezőssy Béla, Déry Zoltán volt államtitkárok, Hoitsy Pál, Sághy Gyula és mások.

Az ünnepi beszéd.

A harmadik fogás után Jankovich Marcel a következő beszédet mondotta:

Emlékezzünk... Az egyvívásu kor távolodik. A valóság környékei összefolynak a múltak aranyszegélyű ködével. A történelem dicsőséges vagy fájdalmas tegnapi csillogó vagy borongó legendává változik.

De legendában vagy történelmi valóságban, nagy múltban vagy kicsiny jelenben változatlan egy

kristálytisztá érzélem, az az érzés, mely Kossuth Lajos nevének pusztá említésénél eltölti a magyar ember szívét, legyen az a magyar a szellemvilág kiváló osztályosa, vagy dolgos, kerges kézzel forgassa a termő rögöt. Ez az érzés hasonlít a gyermek bizalmához, vagy a vallásos lélek rendületlen hitéhez.

A kik még ismerhették őt, a férfit, kinek nevét a legragyogóbb dicsőségnél istenibb erő, a soha ki nem alvó, a soha meg nem gyöngülő szeretet az ércnél bár porladóbb, de évezredek át ujjaszülető elembe, az emberi szívbe, az örökéletű nemzet szívébe írta bele, sziklaszilárd meggyőződéssel hittük, hogy élő üzenetei e nemzetet megóvják minden balépéstől.

Igen, a kik még ismerhették a férfit, kinek nevét immár évtizedek során át babonás félelemmel ejti ki a nemzet minden ellensége, míg az igazság minden barátja az ő- és újvilágban egyaránt, bárha e nemzetéről és e hazáról az egy Kossuth-névnél többet nem is tudna, áhitattal emlegeti, — egész és megdönthetetlen hittel hittük, hogy addig, míg Kossuth Lajos él, e nemzetet komoly és lesújtó baj nem érheti.

És ma érett férfi szívvel, érett férfi hittel valom és valljuk, hogy míg Kossuth Lajos emléke él, e nemzetet sem megtörni, sem letörni nem lehet.

Emléke a fény a sötétségekben. A magyar lélek megfürdik e fényben, megtisztul a köznapok salakjától és visszatér a megdicsőült ideál kultuszához e kiellen jelenben, midőn mindenütt tombol az érdeklődés, a hivatalos lelkesedés, az önző idők sajátossága.

Életosztónk kényszerít, hogy mindannyiszor, midőn az idők méhében nagy és komoly események szülemenek, Kossuth Lajos emlékéhez meneküljünk. Annak emlékéhez, kinek lelkében egy a népeknek szárnyakat adó, gyönyörű, alkotó kor ellenállhatatlan ösereje összpontosult, az a titokzatos, ellenállhatatlan, újra meg újra hullámként visszatérő őserő, mely a világot, a népeket megújodásra készíti.

És halála napján gyűlünk össze évről-évre e szent toron, halála napján, hogy tanuságot tegyünk az ő eszméinek, az ő hitének örök élete mellett, mivel ezek győzedelmeskednek az elmúlás minden lassan élő mérgein.

És halála napján is köny nélkül ülünk e magasztos ünnepet, mert tudjuk, hogy annak, ki a jövőbe néz és akarni tud, nem lehetnek könyei, csak emlékei, reményei és tettei. Mi emlékezzünk, mert remélünk és remélünk, mert érezzük, hogy honfitársaik képesek vagyunk és tennünk kell.

A Kossuth Lajos napja nem csupán visszatekintés, — ez az alkotó emlékeztetés közül való. A mi jó a mi lelkünkben, e napon még jobbra leszen, mert általutakon, ingadozás közepette megjavít az ő neve, mely fogalma annak a nagy, nemes küzdelemnek, melyet a népek igazsága régtől fogva vív a történelem rontó szellemével. Kossuth Lajos emléknapja az alkotó emlékeztetés közül való. Mert a kishitű vagy meghasonlott magyar lélek e napon megittasul az ő dicsőségétől és e dicsőség szétáradó fénysugarai, mint

a bevetett rögökre hulló meleg napfény, erővé és energiává válnak az igazak szívében.

Kossuth Lajosnak élete az egész világtörténelemben egyedül álló, csodálatos tünemény.

Ragyogó életének első fele egy és azonos dicsőséges, fiatalos, talán többé soha vissza nem térő, soha meg nem ismétlődő nagy idők történelmével. És ha nem lett volna író toll, mely műveit megörökíti, és ha nem lett volna véső, mely tetteit márványba vési, és ha elnémult volna aon időknek minden krónikása, Kossuth Lajos emléke mégis teljes és tökéletes hagyományként szállna szájról-szájra, szívből-szívbe, mint a honalapító hősöké, mert azt mondotta ki, mit öntudatlan milliók éreztek, csak kimondani nem tudtak, mert azt akarta, a mit az idők már megértettek. Ember volt, ki érzett és megértett, férfiú volt, ki mert és helyt állott, honfi volt, ki mindent fölállított. Lángoló ékesszólása nyomában világosság, alkotó keze nyomában népjog és áldás.

És midőn elérkezett életének nagy fordulója, a megváltás vizionálása nélkül: akkor lett élete igazában olyan, mint maga a magyar történelem régtől fogva. Dicsőséges, de szomorú. Mintha a história muzsája azt az axiómát vésné az ő képe alá: a magyar történelemnek nincsenek boldog nagyjai, mert a mikor, a diadal csak egy életet jelent, de a szenvedés az örökkévaló halhatatlanságnak záloga.

Bajtársai, a legnagyobbak is, visszatértek. Mint a meteorok az utját folytató bolygóba, először ragyogva, azután eltűnve visszavegyültek a haladó nemzetbe. Ő megmaradt egyesegyedül álló csilagnak.

Ekkor, élete második felében, kilépett a magyar nemzet cselekvő férfainak sorából. Más államférfiak és politikusok, hogyha már életükben elhagyták a cselekvés terét, csakhamar a múltaké, mert egyéniségüket belepi a feledésnek, e szomorú Szaharásivatagnak lassan leülepedő homokja. Kossuth Lajos életénél minden futó óra új gránitszirteteket halmozott magasra, hogy emlékének piedesztálját minden feledés fölé emelje. E tüneményes jelenségnek magyarázata az ő nagyságában és a nemzet sorsában rejlik.

Bárha mi magyarok, kik a népek között fájdalommal hívhatjuk és érezhetjük magunkat Európa árváinak, évtizedeken át nélkülöztük a minden idők egyik legnagyobb szellemének további aktív munkáját, — éppen a mi sajátos és keserves közjogi helyzetünkben azt is éreztük, hogy Kossuth Lajosnak a magatartása, e nem cselekvés is egyik legnagyobb cselekedete volt, mert már életében bevonta magát a történelem szent patinájával, mely megóv a kicsinyes és köznapok küzdelmei és versengések salakjától, mely megóv a kiábrándulások és csalódások szokásos sárdobásaitól. Ő azért állotta ki a honatlanság nagy tanuságtételét, hogy eszméinek igazsága és tisztasága egy önző kor minden gyűlölködésének utólérhetetlen magasságából sugározzon le reánk.

Miként a messze Indiában az oszlop — szent brahmin a nagy természet közepén évekig fönnáll